

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران
مدرسه علمیه صادقیه تبریز

پایان نامه سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

راهکارهای نهادینه کردن آموزه‌های دینی در کودکان

استاد راهنما:

خانم راحله محمدی رادور

استاد داور:

پژوهشگر:

فاطمه هلالی کجابادی

تابستان ۱۳۹۴

تحمیدیه

ستایش خدای متعال را، آن ستایش و حمدی که مقرب‌ترین فرشتگان او و گرامی‌ترین خلق او بر ذات پاک او کنند و پسندیده‌ترین حمد کنندگان نزد حضرتش بجای آرند؛ حمدی که فضیلت و برتری آن بر سایر حمدها و ثناها مانند برتری پروردگار ما بر تمام خلق باشد؛ پس از آن حمدها باز خدا را حمد کنیم در مقابل هر نعمتی که از او به ما عطا شده و بر جمیع گذشتگان و بازماندگان بندگان عطا کرده، حمدی که عدد آن مانند جمیع موجوداتی که علم بی‌انتهایش بر آنها احاطه دارد باشد و در مقابل هر یک از آن موجودات به چندین بار همه آنها خدا را حمد و ستایش کنیم، حمدی که ابدی و سرمدی است.

تقدیم به

آسمانی‌ترین مادر، یاس مدینه، ستاره‌ی نیلی دل‌های عاشقان، زهرای مرضیه (سلام الله

علیها)

و تقدم به رهپویان ایثار و شهامت زهرایی، مادران لاله‌پرور میهن اسلامی‌مان ایران.

تقدیر و تشکر

از الطاف بی دریغ خداوند منان و عنایت‌های ویژه ولی برحق، آقا صاحب الزمان (عجل الله تعالی فرجه الشریف) و راهنمایی‌های بی‌شائبه استاد گرانقدرم سرکار خانم محمدی و زحمات‌های بی‌وقفه همسر عزیزم و پدر و مادر گرامی‌ام و تمامی دوستانی که مرا در نوشتن این تحقیق یاری نمودند، نهایت تقدیر و تشکر را دارم و از خداوند متعال برای همگی این عزیزان عاقبت بخیری در امورشان را خواستارم.

- مهم‌ترین نکته در طرح سؤال این است که هدف از طرح آن‌ها ارائه پاسخ‌های آماده به فرزندان نیست، بلکه وادار کردن وی به تأمل و تفکر و در نتیجه، رشد ایمان و ادراک اوست.

۲-۱-۱۰. روش عادت‌بخشی

یکی از شیوه‌های نهادینه کردن آموزه‌های دینی، عادت‌بخشی کودکان و نوجوانان به انجام اعمال و فرائض دینی و اخلاقی است، تا در پرتو انجام و تکرار، عمل، تبدیل به عادت شده و آنگاه این عادت آرام‌آرام همراه با آگاهی و شناخت گردد. تلقین، اثری شگرف و معجزه‌آسا در تربیت‌پذیری دینی و آماده‌سازی کودکان و نوجوانان برای انجام تکالیف دینی و عبادی دارد. تلقین و تکرار تلقینات مثبت و سازنده برای بچه‌ها تا پیدایش و تثبیت عادات و خصائل دینی و اخلاقی در آن‌ها لازم و ضروری است. عمق بخشیدن و درونی کردن آموزه‌های دینی و اخلاقی و ملکه کردن فضائل در کودکان و نوجوانان نیازمند بهره‌گیری از شیوه عادت‌بخشی با تفکیک‌ها و مهارت رفتاری و گفتاری است.

نتیجه‌گیری

براساس آنچه گفته شد، روشن گردید که در نهاد هر انسانی، حس دینی و میل به خداجویی وجود دارد. در قرآن کریم، از این گرایش ذاتی به «فطرت الله»^۱ تعبیر شده که از آغاز زندگی، به تدریج نمایان می‌شود و در رشد و شکوفایی آن، تربیت دینی نقش اساسی دارد. به همین دلیل تربیت درست و هماهنگ در محیط خانه و مدرسه زمینه رشد و شکوفایی سریع آن را فراهم می‌سازد استفاده از شیوه‌های مناسب تربیتی در محیط خانه و عرضه درست آموزه‌های دینی و مذهبی به کودک در تربیت دینی او تأثیر فراوان دارد. بنابراین بر پدران و مادران لازم است که تمام تلاش خود را برای نهادینه کردن آموزه‌های دینی در کودکان را به کار گیرند؛ زیرا اگر آموزه‌های دینی در فرزندان نهادینه شود خودشان آگاهانه در برپایی فرائض دینی اهتمام جدی نشان می‌دهند.

آموزش آموزه‌های دینی و نهادینه کردن آن در کودکان نیز مانند هر علم دیگری نیاز به شناسایی و به کارگیری اصول و روش‌های صحیح، کارآمد و مؤثر دارد. بنابراین همان گونه که شناخت خصوصیات و توانایی‌های کودکان در بهینه‌سازی آموزش آموزه‌های دینی امر مسلم است. شناخت اصول و روش‌های مربوط به آموزش آموزه‌های دینی و درونی کردن آن‌ها در کودکان نیز ضرورت دارد. بدین ترتیب اگر آموزش آموزه‌های دینی کودکان بدون توجه به اصول و روش‌های صحیح آموزشی انجام پذیرد نه تنها کودک تربیت دینی را نمی‌پذیرد بلکه در او تأثیر منفی نیز خواهد گذاشت.

۱. سوره بقره (۲)، آیه ۲۴۵.

فهرست منابع و مآخذ

• قرآن کریم.

• نهج البلاغه.

الف) کتب

۱- احمدی، احمد، اصول و روش‌های تربیت در اسلام، انتشارات واحد فوق برنامه بخش

فرهنگی جهاد دانشگاهی، ۱۳۶۴.

۲- احمدی، علی اصغر، مدرسه‌ی نامرئی، تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری

اسلامی ایران، ۱۳۹۲.

۳- ادیب، مریم، تربیت دینی کودک و نوجوان، تهران: وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۹۰.

۴- اسحاقی، سید حسین، سلوک علوی، راهبردهای امام علی (علیه السلام) در تربیت

فرزندان، قم: بوستان کتاب انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۱.

۵- آقازاده، محرم، محمد احدیان، راهنمای روش‌های نوین تدریس، تهران: آبیژ، ۱۳۷۸.

۶- باهنر، ناصر، آموزش مفاهیم دینی همگام با روانشناسی رشد، تهران: سازمان تبلیغات

اسلامی، ۱۳۷۸.

۷- بهشتی، احمد، تربیت کودک در جهان امروز، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.

۸- بهشتی، محمد، آرای دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت، جلد ۲، تهران: انتشارات

سمت، ۱۳۷۹.

- ۹- پور ابراهیم، ستار، آیا فرزند صالح می‌خواهید، قزوین: آریاز، ۱۳۸۹.
- ۱۰- تعلیم و تربیت از دیدگاه امام خمینی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ و نشر عروج، ۱۳۷۸.
- ۱۱- تمیمی آمدی، عبدالواحد، غررالحکم، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۱۲- جمعی از نویسندگان، مجموعه مقالات نماز و خانواده، جلد ۱، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۸۶.
- ۱۳- حر عاملی، وسایل الشیعه، جلد ۱۵ و ۱۶.
- ۱۴- خادمی، عین الله، بررسی عوامل بر درونی کردن ارزش‌های اسلامی در دانش-آموزان، تهران: انتشارات اداره کل آموزش و پرورش، ۱۳۷۹.
- ۱۵- داوودی، محمد، نقش معلم در تربیت دینی، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۴.
- ۱۶- دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، فلسفه تعلیم و تربیت، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۴.
- ۱۷- دهنوی، حسین، نسیم مهر، جلد ۱، قم: خادم الرضا (علیه السلام)، ۱۳۸۷.
- ۱۸- ژان پل ساتر، انگیزه‌های روانی، مترجم: سبحانی، تهران: فرخی، ۱۳۶۳.
- ۱۹- ژان پیاژه، روان‌شناسی کودک و اصول تربیتی جوانان، مترجم: عنایت الله شکیباپور، تهران: کتابفروشی نیما.
- ۲۰- شرفی، محمدرضا، تربیت اسلامی با تأکید بر دیدگاه امام خمینی، تهران: انتشارات تنظیم و نشر آثار امام خمینی، بی تا.
- ۲۱- شعاری‌نژاد، علی اکبر، روان‌شناسی، تهران: انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۲.

- ۲۲- شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، جلد ۳ و ۴.
- ۲۳- صاحب الزمانی، روح بشر، جلد ۲.
- ۲۴- طباطبائی، محمد حسین، ترجمه تفسیر المیزان، جلد ۳.
- ۲۵- عطاران، محمد، آرای مریان بزرگ مسلمان درباره تربیت کودک، تهران: وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۶۸.
- ۲۶- قائمی، علی، پرورش مذهبی کودکان، بی جا، انتشارات امیری، ۱۳۶۳.
- ۲۷- _____، خانواده و کودکان گرفتار، بی جا، انتشارات امیری، ۱۳۷۲.
- ۲۸- کتابچی، محسن، فرزند خوشبخت، قم: انتشارات هجرت، ۱۳۷۶.
- ۲۹- کلینی، محمد بن یعقوب، فروع کافی، جلد ۶.
- ۳۰- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، جلد ۳ و ۵ و ۱۴ و ۲۳ و ۲۴ و ۱۰۰ و ۱۰۳.
- ۳۱- مصباح یزدی، محمدتقی، راهنماشناسی، قم: بوستان کتاب، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، ۱۳۶۷.
- ۳۲- مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۷۴.
- ۳۳- _____، سیری در سیره نبوی، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۶۷.
- ۳۴- _____، فطرت، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۷۵.